

והתענג בדשן

שיעור הלכתי שבועי מפי מורנו ורבנו

הרה"ג דוד שלום נקי שליט"א

מו"צ ומחבר סדרת הספרים "בהלכה ובאגדה"

השיעור בימי ראשון בשעה 18:00

בבית המדרש "חזון עובדיה" דימונה

גיליון 272
ידיד לה' כי טוב כי לעולם חסדו

"והתענג בדשן נפשכם, חסדו אֵין־בְּכֶם וְלִכּוֹ אֵלֵי, שְׂקִיעוֹ וְתַחֲיֵי נְפִשְׁכֶּם" (ישעיה נה ב)

חג השבועות הוא יום המאזן השנתי לעלייה בתורה חיזוקים חשובים בענייני השעה

טבע הבריאה. מי הם שאין להם מה למכור? על מי עובדים בטענות שקריות? כשהקדוש ברוך הוא בשטח, אל תהיה במתח. מביאים להם מדריך שמלמד הלכות של בני אשכנז, כאילו לנו אין תורה, אין לנו שלחן ערוך. מי מתנה על מה שכתוב בתורה, שתנאו בטל? על מי אמר מרן זיע"א, שאין לו יראת שמים, ואסור לשמוע לו, ועתיד ליתן את הדין? על מי אמר הגרא"ל שטיינמן שעדיף שיסגרו את הישיבה. הגרי"ש אלישיב: וכי ראש הישיבה הוא בעל הבית על הבחורים?! רש"י: "אמר הקדוש ברוך הוא, עשה אתה את שלך, ואני אעשה את שלי." "כל המוכיח את חברו לשם שמים, מושכים עליו חוט של חסד." מי אמרה שהתארכה בזכות הסגולה של הרב נקי? מה היה ב"קפה קפה" ב"צפון תל אביב"? מה היום הכי שמח בשנה? מי ראוי לו לשמוח באמת? חג השבועות הוא יום הדין לרוחניות. כדאי לעשות מאזן שנתי. סדר הלימוד וניצול הזמן אמיתי מהגאון המשגיח רבי מאיר חדש זצ"ל. מרן החיד"א: ההנהגה הנכונה לימים אלו ולחג השבועות.

חג השבועות היום הכי שמח בשנה

א. יזכנו השם יתברך השבוע יחד עם כל בית ישראל לחגוג את היום הגדול בשנה, "חג

שהם, ואין להם מקום, והם הולכים כלעומת שבאו. וכבר היו מקרים מעולם, שהוזמנו אנשים חשובים לשמחות, אלא שהם באו קצת מאוחר יותר, וכבר נתפסו המקומות על ידי ריבוי החברים, ובעלי השמחה אפילו לא ראו את אותם אורחים. וכשהם נשאלו לאחר מכן, למה הם לא באו? והיה המענה, שהם באמת באו לכבד, אך מחמת אי הנעימות הם חזרו לבתיהם כלעומת שבאו. ובעלי השמחה לא הרגישו בנוח עם מכריהם. כי באמת הם כיוונו את כמות המנות וכל ההוצאות, ואף תלו בשיעור דשמיא, הם אמורים לכסות את ההוצאות הגדולות פחות או יותר, אך לבסוף הוברר הדבר שלא כיסו כלל ועיקר, כי רבים מאותם המוזמנים, לא היו להם מקומות והלכו עם המעטפות שלהם, נמצא שבעקיפין וכלי כוונה חלילה, הם גרמו הפסד ואי נעימות לבעלי השמחה.

וידעתי בני ידעתי שיכולים כמה מליציני הדור לומר שכאילו חלילה עיני צרה שישבו, אך ברור שטועים הם בגדול אם יחשדו בי בכך, אלא שעדיין חושבני שהאמת צריכה להיאמר גם אם לא תמיד היא נעימה להישמע אצל חלקים מסוימים. [ומהניסיון מהעבר, כידיע בכמה מקרים, שרק בסייעתא דשמיא הדברים פעלו, הגם שהם לא היו נעימים לחלקים מסוימים. ודו"ק.] ולכן, אדרבה, על הרבנים שלהם לכוון אותם גם בדברים אלו, כדי שחלילה לא לגרום עוגמת נפש לבעלי השמחה. תתארו לכם, חתונה סטנדרטית שההורים הזמינו 400 מנות, אך מתמת שהחתן הוא בחור חשוב ביותר, רבים רוצים לבוא ולשמוח עמו, ואז יבואו למשל 200 בחורים, כי הם רוצים לכבד אותו ולשמוח עמו, האם זה נכון שאפילו רק 100 מתוכם ישבו בשולחנות, בשעה שברור שזה יגרום חוסר נעימות לבעלי השמחה משאר קרוביהם ומכריהם?! לכן אין ספק שצריכים לתת את הדעת על דברים הללו היטב היטב, כי אמנם עכשיו אתה יושב שמח ונהנה, אך מה תעשה שמחר אתה תחתן, ואב"ך אברך יקר שזוכה לעסוק בתורה כל היום, ולא יוצא לעבוד, ומסתדר בפרנסה איך שמסתדר בחסדי השם, והנה החתונה בעיצומה, ובאים קרובים ומכרים, ואין להם מקום, איך אב"ך ירגיש לא בנוח? לא תמיד בעלי השמחה יכולים להרשות לעצמם לפתוח עוד שולחן ועוד שולחן, בשעה שהם יודעים שהם חיבשו את עצמם מראש, אך הם לא חלמו שפתאום ישבו להם עוד 100 חברים או יותר 'בן פורת יוסף'. [והרי רוב הציבור, לא לוקחים מנה פשוטה שעולה בקושי 70

הם התפללו להתחתן לפני גיל 20 ותפילתם התקבלה. יש לתת את הדעת על מספר החברים שבאים לאירוסין או לחתונה. תפקחו עיניכם עם בעלי האולמות. חלילה שבני המשפחה לא ירגישו בנוח בחתונה, כאילו הם מיותרים פה. הרמב"ם: "הרוצה לזכות בכתרה של תורה, יזהר מאוד בכל לילותיו, ולא יאבד "אפילו אחת מהן" באכילה ובשתיה, בשינה ובשיחה". גם אם קרתה טעות, חלילה לעשות מחלוקת ודיבורים מיותרים. אם לא עכשיו, אימתי? המאירי: "כל שהגיע לעשרים ולא נשא, אינו ניצול כל ימיו מהרהורים שהתמיד בהם". משנה ברורה: "עיקר השורש שמביא לכל ענייני הפריצות, הוא מפני איחור הנישואין שהתהוו בזמנינו בעוונות הרבים שהוא נגד

¹ אפתח בדבר חשוב מאוד מאוד, מעודד ומחזק, כמה שמחתי שזיכני השם יתברך לאחרונה להשתתף בכמה שמחות של "אירוסין" ו"חתונות" מהמשפחות הקרובות אלינו מצד הכלות, והופתעתי לטובה לראות שהחתנים הם בחורים חשובים מאוד ברמה גבוהה שחלקם אף סיימו את כל הש"ס, ולמדו בישיבות מפורסמות בירושלים ובבני ברק, שעל אף ששם אוסרים באזהרות חמורות לצאת לשידוכים לפני גיל 23, רחמנא ליצלן, אך תהילות לאל החתנים הללו, לא שתו ליבם לאזהרות אלו, והלכו בדרך התורה האמיתית והנכונה של כל גדולי ישראל מימות עולם ועד גאוני הדור האחרון, שזירזו את הבחורים להתחתן לפני גיל 20. וסיפרו לי שהם התפללו וביקשו מהשם יתברך שיזכה אותם במתנה הגדולה הזאת להתחתן לפני גיל 20, שהבטיחו חז"ל הקדושים (קידושין כט ס"ג) שניצול כל ימיו מהרהורי עבירה. ותפילתם התקבלה, וזכו בחסדי השם, ואחד מהם היתה לו כוז שיעתא דשמיא גדולה, שיצא לו בדיוק שיום האחרון של שבע ברכות, ביום הולדתו של גיל 20. וזכה שהחופה היתה בליל ארבעים ואחד של ספירת העומר, שזהו ה"סוד שביסוד", כי הבא להתקדש ולהיטהר כדת וכהלכה, מסייעים אותו מן השמים.

והנה באירוסין ביקשו ממני שאדבר כמה מילים, ואמרתי לעצמי, מה אדבר במקום כזה, כי אמנם נכון שמן הראוי היה יותר להאריך בשבח החתן והכלה ומשפחותיהם, שמרבים בזה אהבה ואחוה ומחבבים אותם אלו על אלו, ואין ספק שזה חלק נכבד וחשוב מאוד מאוד באירוסין, בפרט במשפחות שלא מכירים אלו את אלו, ועתה הם נישאים יחד, כמה שמחה ועונג להם לשמוע מילים טובות מאלו על אלו לחיזוק הקשר ביניהם. אולם, מה נעשה שבאו כ-40 50 מחברי החתן שהם בני 19 20, [ובדרך אגב, אני מסתעף רגע אחד, מעניין לעניין באותו ענין, כמה שיש לתת את הדעת על מספר החברים שבאים לאירוסין או לחתונה, שברור שהכל לפי הענין, ואפשר לצדד לכאן או לכאן, וחלילה לי לומר קבלו דעתי, אבל חושבני שבכל זאת יש מקום לעשות חושבין בדבר, בפרט משפחות רבות, הם אברכים ומשלמים מכיסם על כל מנה טבין ותקילין, ופעמים רבות מכסף שאין להם, ולוקחים הלוואות מעמך ישראל, שבזוודאי צריכים לשים לב כמה חברים באים? ומתי באים? מתי יושבים? ומתי לא יושבים? שחלילה לא ייווצר מצב שבאים קרובי המשפחות או מכרים

80 שקל, שתגיד אולי לא נורא שיתחוו עוד שני שולחנות, ובדרך אגב, אל תתלהבו מכל המחירים הזולים הללו, כי לבד ממה שהאוכל שם, צריך לבדוק את טיבו, טריותו וטעמו, בפרט לנו הספרדים שאנחנו אניני הטעם, ומבינים "קצת" באוכל, אך לבד מזה, הם אמנם לוקחים מחיר מנה מוזל מאוד, אך בסופו של דבר אתה משלם יותר, כי פתאום אתה מופתע לגלות שמחיר המנה לא כולל את השכרת האולם [שזה לבד קרוב ל-20,000 שקל], ולא כולל כסא כלה, ולא כולל עיצובים, ונמצא שאתה מקבל מנה פשוטה שבפשוטות, ומשלם יותר יקר מאולמות אחרים שהטיב והטעם והרמה שלהם ברמה יותר וזול יותר. לכן עצה טובה לא לנהוג איתם בתמימות אלא לפקוק עיניים ולברר קודם לכן, מה כלול במחיר המנה, ואם יש הוצאות נוספות, ואחר כך תבדקו אם משתלם לכם או לא. ודב"ל. ומרגשי הכרת הטוב, אני רואה חובה וזכות לעצמי לפרסם את אולם "אור החיים", שהנאמנות והיושר נר לרגלם עם שירות טוב ומחירים נוחים ביותר.]

והנה פעם סיפרו לי, שיש בחורים שעשו לעצמם כללים, אם רוצים שהם יבואו לחתונה, כיון שבעיקר הם הם הרוקדים שעושים את השמחה, לכן ברור שהם צריכים לשבת, ואדרבה הם עדיפים מכל מיני קרובים שבקושי רוקדים או לא רוקדים בכלל. אך ברור שאין זה כל כך מדויק למתבונן, כי לדוגמא בעלמא: מי קבע שצריכים לבוא 100 בחורים לרקוד, וכי לא מספיק 50 בחורים, ואולי די ב-30, ואז יצטרפו גם חברים ומכרים מבני המשפחה לריקודים, ולאחר מנה שניה שיבואו עוד בחורים. הרי זה ברור שכאשר בני המשפחה: אחים, גיסים, בני דודים ועוד, שרואים שיש כל כך ריבוי בחורים 'בן פורת יוסף', ממילא הם תופסים את רגליהם והולכים אחורה, ורק מסתכלים על הריקודים, כי הם מרגישים מיותרים בשטח. אך אם היה צורך בהם, בוודאי שהם היו שמחים לרקוד, וכי הם לא רוצים לשמוח עם החתן? ויותר מזה, אתה יכול לראות כמה פעמים שבני המשפחה לא מרגישים כל כך בנוח בחתונה, כי נראה להם שכאילו הם באו רק לאכול ולצפות בריקודים, הלא גם הם רוצים להרגיש חלק נכבד בשמחה, שאח שלהם או גיס או דוד או בן דוד מתחתן, וכי להם לא אכפת מהגמרא בברכות (ו ע"ג), שכל הנהנה מסעודת חתן ואינו משמחו, עובר בחמשה קולות, שנאמר (ירמיה לג יא): **"קול שִׁשׁוֹן, וְקול שְׁמִיחָה, קול חֶתָן, וְקול כְּלָה, קול אִמְרֵים הוֹדוּ אֵת ה' צְבָאוֹת כִּי טוֹב..."**. ואם משמחו, מה שכרו? זוכה לתורה שניתנה בחמשה קולות... וכאילו הקריב קרבן תודה, וכאילו בנה אחת מחורבות ירושלים. עי"ש. גם הם רוצים לזכות למעלות נפלאות אלו, לכן מי אמר שעדיף שיבואו כל כך ריבוי בחורים בהתחלה, אדרבה שיבואו 30 בחורים והמשפחה יביעו את שמחתם עם החתן, ויותר מאוחר יבואו עוד חברים.

ולבד מזה, הלא המשפחה נשארת אתו לעד בעזרת השם, ואילו החברים הכל זה זמני, ולאחר החתונה את אט כולם פורחים ונעלמים, כל אחד ברוך השם מוצא את הכיוון שלו, את העיר שלו, את הכולל שלו, וכמעט אתה לא שומע עליו ולא כלום, אולי תפגוש אותו בעוד כמה שנים לכמה דקות בדברי ידידות בעלמא, וחזק וברוך. (כמו שקרה לי שבוע שעבר באחד האירוסין שהייתי, ופגשתי שם שני חברים שלא ראיתי אותם כמעט 30 שנה.) ובפרט שאנחנו מדברים על חברה רציניים שיועדים מה התפקיד שלהם בחיים, וכל כולם ספונים וטמונים בעסק התורה, ללמוד, לחזור, להתקדם, לכתוב ולחדש, אם כן מה להם עכשיו להתקשר ולהתעניין בחבר ההוא ובחבר ההוא, איך אצלך? איך בעיר שלך? לאיזה ראש כולל נפלת? ולהעביר חוויות ונייע'ס למיניהם. שישאירו את הדיבורים הללו לאותם משועממים ובטלנים שמחפשים להעביר את הלילות בשי"פ פ"ה. וכבר כתב הרמב"ם (פג א מתלמוד תורה הלכה יג): **אף על פי שמצות תלמוד תורה ביום ובלילה, שנאמר: "והגית בו יומם ולילה", מכל מקום אין אדם לומד רוב חוכמתו אלא בלילה.** אמרו חכמים: אין רינה של תורה אלא בלילה, שנאמר "קומי רוני בלילה". וכן אמרו חכמים, כל העוסק בתורה בלילה, חוט של חסד משוך עליו ביום. **לפיכך הרוצה לזכות בכתרה של תורה, יזהר מאוד בכל לילותיו, ולא יאבד "אפילו אחת מהן" באכילה ובשתיה, בשינה ובשיחה וכיוצא בהם, אלא בתלמוד תורה וחכמה.** עי"ש. והגאון רבנו בן ציון אבא שאול זצ"ל בספרו אור לציון - חכמה ומוסר (עמוד קפה) ביאר שכוונת הרמב"ם כשכתב "אפילו אחת מהן", היינו אפילו ליל הנישואין, שגם בו צריך לעסוק החתן בתורה, כדי שחלילה לא תעבור עליו לילה אחת בלי תורה. (עיין גיליון 92 אות א ובהערה 2)

לכן בוודאי כפי שאמרנו שצריכים לתת את הדעת על דברים אלו כדת, שחלילה לא נכשל במה שכתב הרמב"ם (הלכות תשובה פרק ד הלכה ד): **חמשה דברים העושה אותם אין חזקתו לשוב מהם בתשובה, לפי שהם דברים קלים בעיני רוב בני האדם, ונמצא חוטא, והוא ידמה שאין זה חטא, ואילו הם: האוכל מסעודה שאינה מספקת לבעליה, שזה אבק גזל הוא, והוא מדמה שלא חטא, ויאמר, כלום אכלתי אלא ברשותו. עי"ש.** וכבר אמר דוד המלך בתהילים (ג כב): **"וְשִׁם דָּרְךָ, אֶרְאֶנָּה בְּיֶשַׁע אֱלֹקִים",** ודרשו חז"ל (סוטה ע"ב), **אל תקרי ושם דרך אלא ושם דרך, מלמד שכל השם אורחותיו בעולם הזה, זוכה ורואה בישועתו של הקדוש ברוך הוא. ויזכנו השם שלא נבוש ולא נכלם ולא נכשל לעולם ועד.** אך גם אם קרתה איזו טעות ואי הבנה, חלילה חלילה לעשות מזה מחלוקת ודיבורים מיותרים, וכבר אמר החכם מכל האדם (משלי כג ב): **"וְשִׁמְתָּ שִׁכְיָן בְּלִעְגָּה, אִם בְּעַל נֶפֶשׁ אֶתָּה"** (עיין חוליון ע"א). **עד כאן ההסתעפות.]**

עתה נחזור למה שהתחלנו, הייתי באירוסין שם, וכיון שחברי החתן הם בני 19 ו-20, אמרתי לעצמי, מתי יצא לי להיפגש איתם ולדבר את הדברים שהם צריכים לשמוע, לכן לאחר שדברתי כמה דברי שבח במעלות המשפחות, דברתי בשבח הזוהרים לשמוע לדעת התורה הצרופה של כל גדולי הדורות, להתחתן לפני גיל 20. והבאנו את דברי רב הונא בקידושין (כט ס"ב), **בן עשרים שנה ולא נשא אשה, כל ימיו בהרהורי עבירה.** ופירש המהר"ל בנתיבות עולם (נתיב הפרישות פרק ב) שהטעם בזה, **מפני שכבר הוקבעו בו המחשבה וההרהור לדבר רע, וכאשר כבר שולט יצר הרע באדם, קשה לסלקו. אבל אם נשא אשה קודם, לא הוקבע בו יצר הרע.** עי"ש. וכבר קדמו המאירי (שם) שכתב כיוצא בזה: לעולם ישא אשה בבחרותו כדי שלא יתמיד גידולו בהרהורים רעים ובמחשבות זרות, **שמאחר שהתמיד עצמו בהם, לעולם אף אחר שישא לא יהא בטוח בהם... וכל שהגיע לעשרים ולא נשא, אינו ניצול כל ימיו מהרהורים**

שהתמיד בהם אלא אם כן הוא המהיחידים. וזהו שאמרנו (אבות פרק ה משנה כא): **"בן עשרים לרדוף", כלומר, שאם לא נשא אשה עד כאן, יהא רודף לישא, ולא ימתין עוד בשום פנים, כדי שלא ישתקע בהרהורים רעים ובמעשים מגונים.** עי"ש.

גם אמרתי להם את הגמרא ביומא (עב ע"ב), מאי דכתיב (תהלים י): **"יִרְאַת ה' טְהוֹרָה עוֹמֶדֶת לְעַד"**? זה הולמד תורה בטהרה. מאי היא? נושא אשה ואחר כך לומד תורה. ופירש רש"י, **"שבזה שנושא אשה ניצול מהרהורי עבירה, וממילא יש לו יראת השם טהורה".** גם הגמרא ביבמות (סג ס"א) מספרת על אשתו של רבי חייא שהיתה מצערת אותו, ובכל זאת כיבד אותה מאוד, וכששאלו בנו, למה הוא מכבדה כל כך? ענה לו: **"דיינו שמגדלות בנינו לתורה, ומצילות אותנו מן החטא",** ופירש רש"י **"מהרהור עבירה".** וכתב על זה מרנא ורנא המשנה ברורה (מחנה ישראל" שער האחרון פרק ג): **ואם כן יש לנו לדון קל וחומר באף אלפים, אם התנא רבי חייא שהפליגו חז"ל בשבחו במסכת בבא מציעא (פה ע"ב), אמר שמצילה אותו אשתו מן החטא - מהרהורי עבירה, מה נענה אנחנו אחריו, אם נתעכב מלהשיא את בנינו אשה כשיגיעו לפרקו, ואפשר גם לבוא לידי איסור ממש במשך הזמן הרב. ע"כ.** גם בספרו "גדר עולם" (חתימת הספר) כתב: **עיקר השורש שמביא לכל ענייני הפריצות, הוא מפני איחור הנישואין שהתהוו בזמנינו בעוונות הרבים שהוא נגד טבע הבריאה, ועל ידי זה נתגבר היצר הרע מאוד, ובאים על ידי זה לכמה וכמה עוונות.** עי"ש. ואין יחלקו כל אותם חולקים על דברים אלו בטענות שווא ותפל, משאות שווא ומדוחים, ובפטפוט מילי בעלמא, שהיום הבחורים לא בשלים ולא ראויים להתחתן לפני גיל 22.

ובאחת החתונות שהייתי, סיפר לי אחד הבחורים שהם בני 20 ו-21 - קיבוץ א', וכבר למעלה מחצי שיעור שלהם יוצאים לשידוכים, וכמה שמדברים איתם נגד זה, הם לא שומעים. ובלית ברירה, עשו להם ועדים של עשרה עשרה בחורים, כדי לשכנע אותם שלא לצאת לשידוכים, וברוך השם גם זה לא עזר. שאלתי אותו, מה הטענות שלהם? מה יש להם למכור לכס? איך הם חושבים לדחות את כל דברי חז"ל ואת כל דברי גדולי עולם וענקי הרוח? והיה המענה, תאמין לי, אין להם מה למכור, הם רק דואגים להסביר לבחורים שפשוטם לא לא בנויים, במילים אחרות, סליחה על הביטוי, הם מסבירים לבחורים כמה הם 'פסיכים'... כמה הם לא יכולים להקים בית אפילו בגיל 21, איך בגיל כזה תבנה בית, הרי אפילו עם החבר חדר אתה לא מסתדר, אז עם אשה בבית אחד, אתה רוצה להסתדר? וכיוצא בזה מדברים בטלים ומבוטלים. וכל בר דעת ומתבונן יודע שכל דבריהם נגד דברי רבותינו הקדושים, **'תַּחֲרֹם וְרוֹחַ תְּשָׁאֵם וְסִקְרָה תִּפְּצֵץ אוֹתָם'** (וישעה מא טז), **'הִבֵּל וְאֵין בָּם מוֹעִיל'** (ירמיה טו יט). אני לא מבין, רבוננו של עולם, כבר הסברנו כמה פעמים גם בשיעורים וגם בחוברת "דעת התורה בגיל הנישואין" בהרחבה מהמקורות, פתאום כולם נהיו בדור שלנו סמבלים, פסיכים, מה זה קשור לחבר חדר שלפעמים אתה לא מסתדר אתו, וכי משהו יכול להבטיח לך שאחרי החתונה לא יהיה שום יכוח עם האשה? וכי אדם שמתחתן בגיל 23, אף פעם לא מתווכח עם אשתו? אצלו הכל חלק? תמיד יש עליות וירידות, וכמובן שאדם צריך ללמוד מוסר ולחנך את עצמו ולהתגבר על הניסיונות, וכל החיים אנחנו בניסיונות, גם לזקנים יש ניסיונות, אז מה הקשר לחבר חדר? זה סיבון ראש בעלמא, פשוט עובדים עליהם בטענות שקריות.

ולבד מזה, הרי חז"ל (סוטה ב ע"א) אמרו, קשה זיווגו של אדם כקריעת ים סוף, שנאמר (תהלים סח ט): **"אֱלֹקִים מוֹשִׁיב יְחִידִים בְּיָתָהּ",** ופירש רש"י, אדם יחיד ואשה יחידה, והוא מזווגם יחד ומיישב מהם בית. הוי אומר שבאמת זה לא פשוט להושיבם יחד, אבל כשהקדוש ברוך הוא בשטח, אל תהיה במתח, יש סייעתא דשמיא, הלא אנחנו מברכים בשבע ברכות, "אשר ברא ששון ושמחה, חתן וכלה, גילה, רינה, דיצה, חדוה, **אהבה ואחווה ושלום וריעות"** (כתובות ח ע"א), כלומר, יש כאן בריאה שקוראים לה **"אהבה ואחווה ושלום וריעות"**, ואותה השם ברא בהיות שהצורך בה גדול כדי לחבר בין איש לאשה. אז פתאום אנחנו מתבלבלים? חושבים שהכל בדרך טבע? וכבר אמרנו בעבר, היום בחור צעיר בן 17 יכול להוציא רישיון, שזה דבר לא פשוט בכלל, כמה זהירות יתירה צריכים בכביש, השם ירחם ויציל, ועם כל זה, מחוקי התחבורה שסומכים על שיקול דעת של בחור בן 17 לנסוע בכביש. וכמעט שלא שמענו שנזהרים שלא לנסוע עם "נהג חדש". אז על דבר כזה חמור של ענייני נפשות סומכים עליו בן 17, כי הוא קיבל הדרכה, הוא הוציא רישיון, אז למה להקים בית לא נסמוך עליו, אם הוא יקבל הדרכה כדת עם השקפה טובה, בלי שטויות והבלים? [גם לא כאותם מסכנים שמביאים להם מדריך שמלמד הלכות של בני אשכנז, כאילו לנו אין תורה, אין לנו שלחן ערוך, והשם הטוב יכפר בעד. ואכמ"ל] לכן ברור שאין לנו לחשוש לטענות כאלו שהבחורים לא בנויים, ואדרבה ילכו להדרכה כהוגן, ובסייעתא דשמיא יצליחו בנישואין בגדול, וכמבואר בחוברת. עי"ש.

עוד בחור שאל אותי, שהזהירו אותם בישיבה, שבחור שרוצה להתחתן מוקדם, הארוחות שהוא אוכל בישיבה הם "גזל", האם הם צריכים לחשוש לזה? והתשובה פשוטה, שברור שכל זה דברים בטלים, שהרי כלל גדול בידינו (מכות ג ע"ב): **"כל המתנה על מה שכתוב בתורה, תנאו בטל"**, והרי אזהרות אלו הם נגד התורה שציוותה אותנו לשמוע לקול חכמי ישראל, הלא הם כל התנאים והאמוראים, הראשונים והאחרונים, ועד גדולי ישראל כמרן מלכא זיע"א, הגרי"ל שטיינמן, הגר"ח קנייבסקי, הגר"ג אדלשטיין ועוד רבים רבים, כפי שהבאנו בסייעתא דשמיא בהרחבה בחוברת "דעת התורה בגיל הנישואין", נמצא שהם מתנים לעקור דבר מן התורה, והתנאי מעיקרא בטל ומבוטל. ואין צריך לחשוש לדבריהם כלל, ו"יאכלו עננים וישבעו". (עיין גיליון 232 הערה 1 ו"השבוע) באופן שכל הבחורים יכול להיות ליבם סמוך ובטוח שאיזמים אלו לא מעלים ולא מורידים, ואדרבה אשרי חלקם של הבחורים ומה נעים גורלם שישמעו לקול חכמי ישראל מאז ועד עתה להתחתן מוקדם, ויהיה ליבם סמוך ובטוח בהשם יתברך שיעזרם על דבר כבוד שמו, ויראו ברכה בעמלם בנחת ובשמחה, אמן.

השבועות" – "זמן מתן תורתנו", הוא היום שהתהוויו בו להיות ל"עם השם" בקבלת התורה הקדושה, שהרי אך ורק על ידי קבלת התורה הקדושה נעשינו מובדלים משאר אומות העולם, וכמו שאנחנו אומרים בתפילה: "ברוך אלוהינו שבראנו לכבודו והבדילנו מן התועים, ונתן לנו תורת אמת", כלומר, במה אנחנו מובדלים מהתועים? בזה שנתן לנו תורת אמת. וכמו שאמרו חז"ל בגמרא מסכת שבת (פס ס"ט ע"א), הר "סיני" נקרא שמו הר "חורב", ולמה קוראים אותו הר "סיני"? כי על ידי שניתנה עליו התורה, ירדה שנאה לאומות העולם על ישראל. כי הם מקנאים בנו, למה דווקא אנחנו קבלנו

ולבד מזה, הרי בספר הנפלא "מעדני מלך" (חלק ב פרק י') הביע מרן את כאבו מאוד על השיבוש הנורא של איחור הנישואין, ובין דבריו אמר: שמעתי שיש ישיבות שבחור שרוצה להתחתן בגיל 18 מונעים אותו, בטענה שעליו להתקדם בלימוד. **זו טעות נוראה! העון בצווארו של ראש הישיבה הזה שמונע מהתלמיד להתחתן, דורנו דור פרוץ, מי יכול לומר זיכתי לבני מהרהורי עבירה? איך ראש ישיבה יעני בעצמו לומר לתלמיד שהגיע לגיל 19, שלא ישא אשה? ראש ישיבה כזה איך לו יראת שמים! אסור לשמוע לו! באים אצלי כמה פעמים בחורים כאלה ואומרים שראש הישיבה לא נותן להם להתחתן, אני אומר להם לא לשמוע לו, יש ראשי ישיבות שראשם רק בפלפולים משובשים, ומשכשים גם את הבחורים, ויכלו אחרי ההבל ויהבלו. אדם עושה כל מיני הידורים במצוות, למה יחכה אחרי גיל 20? הרחוב מלא מראות נגעים והבחור רואה ומהרהר, וכי פעם היתה פריצות כמו היום? מי יתן דין וחשבון על כך? ע"ש. עוד סיפרתי בעבר סיפור מכלי ראשון, שבחור בן 19 (שיעור ב) רצה להתחתן, ושאל את מרן שראש הישיבה שלו אם מסכים? וענה לו מרן במילים אלו: "ראשי הישיבות עתידים ליתן את הדין!!!". גם הגר"א"ל שטיינמן סיפר, שהיה אצלו אחד מגדולי ראשי הישיבות, ואמר ששני בחורים מהלמדנים הגדולים בישיבה בגיל 19 התחילו להתדרדר מבחינה רוחנית. **ענה לו הרב: אם היית נותן לבחורים שלך להתחתן מגיל 18, הם לא היו מגיעים למצבים אלו. וגם בכל הישיבות אם היו נותנים לבחורים להתחיל שידוכים מגיל 18, זה היה מונע 90% מההתדרדרות הרוחנית שהם בדרך כלל בחורים שמגיעים מהישיבות הטובות ביותר. עוד אמר הרב שטיינמן: אין היתר לשום אדם למנוע מבחורים לשמוע שידוכים מגיל 18 והלאה, כיון שזה הגיל על פי ההלכה. וכל שכן שאסור לסלק מהישיבה בחור שמתחתן מוקדם או לא להגיע לתחתנו. וכל אלו שנוהגים כן, לא קיבלו היתר משום "גדול" להתנהג כך. וזה "פשע" שאוסרים על בחורים להתחתן בגיל צעיר, ולצערנו היו שאסרו על בחורים שרצו להתחתן ולא הסכימו להם, ולבסוף נכשלו בעבירות חמורות. ועל פי רוב כוונתם של חלק גדול מראשי הישיבות, שדואגים אם יתחתנו צעירים, שאז תהיה להם ישיבה קטנה [מעט בחורים]. אבל זה לא בסדר, וכי ראש הישיבה הוא בעל הבית על היצר הרע של הבחור? ולכן אף אם יצטרכו לסגור את הישיבה מחמת כן, עדיף שיסגרו ושלא תהיה ישיבה, מאשר לעבור על התורה, כי צריך קודם לקיים את ציווי התורה. עכ"ל של הרב שטיינמן זצ"ל.****

גם באירוסין שהייתי, סיפר לי אחד הגאונים החשובים, שכבר לפני למעלה מ-30 שנה הוא נתמנה לר"מ באחת הישיבות הגדולות, ובחורים היו שואלים אותו אם להתחתן מוקדם, והוא היה מחזק ומעודד אותם על כך, אבל ראש הישיבה לא היתה לדעתו נוחה מזה, והרב הזה חש שאולי ישנה איזו בעיה שהוא מורה להם שלא כדעתו של ראש הישיבה. אז הוא הלך לשאול את הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל, והיה המענה, שימשיך לחזק את הבחורים להתחתן מוקדם. וכששאל אותו, ומה נעשה לציווי של ראש הישיבה? היה המענה: **וכי ראש הישיבה הוא בעל הבית על הבחורים? שלא ישמעו לו. שמעתם?!**

וכבר אמר שלמה (קהלת יא א): "שלח לחמך על פני הים, כי רב היםים תמָצְאָנּוּ", אתה תזרע חיזוקים, עידודים, דיבורים טובים, ו'דברים היוצאים מן הלב נכנסים ללב', וכמו שאמר לי אחד החתנים בשבוע שעבר שהוא למד בחוברת "גיל הנישואין" וזה דרבן אותו להתחתן מוקדם, וברוך השם גם שמענו וגם ראינו שהדברים פעלו בבחורים רבים והעירו אותם מתרדמתם, והתחילו להתבונן, אם מה שהם מתעבכים כל כך, זה תואם את רצון השם, הלא **אנחנו רואים לאורך כל הדרך קו ברור שחז"ל מזרזים להתחתן כדי להינצל מהרהורי עבירה.** לכן חלילה לנו להיחלש מלדבר על דברים אלו, ואשרי המזדקנים ומעודדים את הבחורים, ואל תתבלבלו ותגידו: 'מי ישמע לי', 'בטח אני לא אשפיע על אף אחד', חלילה וחס לחשוב ככה, זו עצת היצר. אך להיפך, אנחנו מצווים לעשות את שלנו, והשם יתברך יעשה את שלו. אי אפשר לדעת איפה ומתי יפול האסימון של כל אחד. זה שלימדנו שלמה "שלח לחמך על פני הים", כשאתה מדבר דברי חיזוק, אל תחשוש ואל תחשבן חשבונות, אולי לא ימצא חן בעיניהם, אולי יגידו שאני קיצוני מדי, ומי בכלל אמר שיקבלו? ובפרט שבעונותינו הרבים פשתה המספחת של איחור הנישואין אצל גדולים וטובים, ומעלימים מהם את דברי חז"ל בחשיבות ובחובה להתחתן מוקדם כדי ללמוד תורה בקדושה ובטהרה, ולהינצל מהרהורי עבירה, ומעלימים מהם את האיסורים והתקלות הרבות והמזעזעות שנוצרים מזה. סיפורים מסמרי שיער סיפרו לי בחורים על עצמם ומבכים את מר גורלם שחוטאים באיסורי כרת. רחמנא ליצלן. ולא רק שמעלימים מהם, אלא גם מדברים איתם להיפך, מסלפים את האמת והופכים קערה על פיה. לכן אומר שלמה, אל תחשוש, אתה תגיד מה שצריך להגיד, "כי רב היםים תמָצְאָנּוּ", כי גם אם נראה לך שאולי הדברים עכשיו לא יועילו, אתה ותגיד, וברבות הימים, הדברים יעשו פירות בעזרת השם. וכמו שכתב רש"י על הפרשה שלנו (במדבר י טו):

"אמר הקדוש ברוך הוא, עשה אתה את שלך ואני אעשה את שלי". עלינו מוטל רק לעשות את ההשתדלות ולעורר את הדברים כדי שההורים והבחורים היקרים יחשבו עליהם הטב היטב ויפנימו אותם. אי אפשר לדעת כמה פירות טובים יצאו מאיזו מילה טובה שניתן לבחור שנפגוש אתו בבית הכנסת, ברחוב, בסופר, באוטובוס, נזרוק לו כמה מילים חמות להזדרז להתקדש, נזרק לו זריקת חיזוק וזירוז, ובעזרת השם משם בארה, נתבשר בשורות טובות. וכבר אמרו בגמרא מסכת תמיד (כ"ה ע"א), כל המוכיח את חברו לשם שמים, מושכים עליו חוט של חסד, שנאמר (שם כ"ג): "מוֹכִיחַ אֶדָם אַחֲרָי, חֵן יִמָּצֵא מִמֶּחֱלֵק לְשׁוֹן". וכבר

את התורה ולא הם, ואפילו שהקדוש ברוך הוא חיזר על כל האומות, והם לא רצו לקבל את התורה, בכל זאת שורה תחתונה אנחנו שקבלנו את התורה, נהיינו לעם השם, נהיינו בנים של השם, והם לא, לכן הם שונאים אותנו. (עיין בהרחבה בגיליון 223 א) את אפוא שכמה עלינו לשמוח ביום הזה שזכינו למתנה הגדולה והנפלאה, ששווה יותר מכל הון שבעולם, הרי על המתנה הזאת אנחנו אומרים: "הַנֶּחֱמָדִים מִמֶּהָר וּמִפֶּזֶז רָב, וּמִתּוֹקִים מִדְּבַשׁ וּנְפֹתֵי צוּפוֹסִים" (תהלים יט יא), "טוֹב לִי תוֹרַת פִּיךָ מֵאֲלֵפִי זָהָב וּנְכָסִי" (שם קיט עב), "כי טוֹבָה חֻקָּמָה מִפְּנִינִים, וְכָל חֻפְצִים לֹא יִשׁוּוּ בָּהּ" (משלי ח יא), תורתנו הקדושה תורת

הארכנו בכל זה רבות גם בשיעורים וגם בחוברת "גיל הנישואין", באופן שמי שמבקש את האמת, יכול למוצאה בקל. קחנו משם.

ומאחר שכתב הגאון החזון איש: "שהתפילה היא מטה עוז ביד כל אדם", לכן, אשרי ההורים והבחורים המשתמשים בכח התפילה ומנצלים אותה כהוגן לבקש מכל ליבם על דברי קדושה אלו להתחתן לפני גיל 20, ואף מי שכבר עבר 20, שיזכה להתחתן ככל היותר מהר. וכמו שכתב בספר חסידים (ס"ק קל, קלא): יש אדם שאינו זכאי שיקבל המקום תפילתו, אך בעבור תוקף תחנונים ודמעת עיניו אשר תמיד בוכה ומתחנן, אף על פי שאין בידו זכות ומעשים טובים, מקבל הקדוש ברוך הוא את תפילתו ועושה חפצו. וכן, אם שואל אדם דבר שהוא שבח לבוראו, כגון על לימוד תורה או דבר אחר מחפצי שמים, ושופך את נפשו עליו, הקדוש ברוך הוא שומע תפילתו, אף על פי שאין בידו מעשים טובים. ע"כ.

ממתק לסיום הנושא הזה: סיפרה לי אחותי שתחי' שבשיעור שלה בשכונת "גילה" בירושלים, הגיעה בחורה חדשה מתחזקת, ואמרה שברוך השם מגיע לה "מזל טוב", היא התארסה. ואז היא מספרת לרבנית, שהיא זכתה להתארס בזכות הסגולה של הרב נקי [מבלי לדעת שהיא אחותי]. ולשאלת הרבנית, איזו סגולה? והיה המענה: הרב נקי אמר, שיש סגולה להתחתן, ללמוד חוברת "הנישואין בהלכה ובאגדה". והיא קיימה את הסגולה בתמימות והרוויחה. ע"כ. וברוך השם כבר כמה וכמה חתנים שמענו שלמדו בתמימות ובפשטות, וברוך השם התארסו והתחתנו, ורבים מהם כבר יש להם ילדים, ברוך השם. ולמה? כי כשאדם מראה להקדוש ברוך הוא שהוא רוצה לקיים את המצוה, והוא מתאמץ עליה, הוא יושב ולומד את הלכותיה, אז הקדוש ברוך הוא מקיים את רצונו, שיגיע להלכה ולמעשה.

דבר נוסף: אחי ורעי היקרים והאהובים, מפורסמים דברי רבי עקיבא במשנה ביומא (פה ע"ב): "אשריכם ישראל, לפני מי אתם מטהרים, מי מטהר אתכם? איביכם שבשמים! שנאמר (יחזקאל לו כה): "וְיִזְרְקֶיךָ עֲלֵיכֶם מִיַּם טְהוֹרִים וְטָהַרְתֶּם", ואומר (ירמיה יז יג): "מִקְוֵה יִשְׂרָאֵל ה'", מה מקוה מטהר את הטמאים, אף הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל". ע"כ. ומדומיני, שדברים אלו מקבלים משנה כח בדור שלנו, כשאתה רואה בעל חנות "קפה קפה", ואיפה? ב"תל אביב", שזה כבר 'השם ירחם', ולא רק ב"תל אביב", אלא ב"צפון תל אביב", שזה כפול 'השם ירחם', שהרי הצפונים של תל אביב, אלו המשפחות של השופטים וההייסוסיטיים של המדינה, שהגדירו אותם: 'הכי חילונים של תל אביב', שכלפי חוץ נראה שאין להם שום זיקה ושייכות לתורה ולמצוות, והם באים להעביר את הזמן ב"קפה קפה", ופתאום באים לשם בחורים שהחלו להתחזק בשנה שנתיים האחרונות, שהם עצמם גרים במקומות אלו, ומאבתם להשם יתברך, ומהאכפתיות שלהם מאחינו התועים, הם הולכים ומפצצים את החוברות של "חג השבועות בהלכה ובאגדה" עם שער ההלכה המקוצר (128 עמודים), ובעל החנות לוקח את החוברות, ואומר למפיץ, תדע לך, שהחוברות האלו נחטפות כאן תוך זמן קצר, כל הכמות שהבאת נגמרת בכמה שעות, ואני רוצה שתביא עוד. ולא רק זה, הוא אומר לו, שפעם החנות שלו היתה בלי הכשר, אבל מאז שהוא עשה הכשר, באו לו הרבה יותר קליינטים, הוא רואה ברכה יותר. מי כעמך ישראל. כי ככה זה, הקדוש ברוך הוא ישתבח שמו, לא מוותר על שום יהודי, כי לא ידח ממנו נדח, ולכן הוא זורק מים טהורים ומטהר את כולם. נמצא שדבור הזה אנחנו רואים עין בעין מה זה: "וְיִזְרְקֶיךָ עֲלֵיכֶם מִיַּם טְהוֹרִים וְטָהַרְתֶּם... וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב חָדָשׁ, וְרוּחַ חֲדָשָׁה אֶתֵּן בְּקִרְבְּכֶם... וְעָשִׂיתִי אֶת אֲשֶׁר בָּחָקִי וּתְלַכּוּ וּמִשְׁפָּטִי תִשְׁמְרוּ וְעֲשִׂיתֶם... וְהָיִיתֶם לִי לְעָם וְאֶנֶּכִי אֶהְיֶה לָכֶם לֵאלֹהִים". במה זה מתבטא שהוא יתן לנו לב חדש ורוח חדשה? והיה המענה: **"ועשית את אשר בָּחָקִי תִלְכּוּ וּמִשְׁפָּטִי תִשְׁמְרוּ וְעֲשִׂיתֶם"**, שכל עם ישראל נתחזק ונשמור את המצוות, וממילא: **"וְהָיִיתֶם לִי לְעָם וְאֶנֶכִי אֶהְיֶה לָכֶם לֵאלֹהִים"**. אז איך עושים שכל עם ישראל נתחזק במצוות, אם לא על ידי קירוב של עוד יהודי ועוד יהודיה. ומי ידאג לאחינו ואחיותינו המסכנים שלא זכו לבוא לשיעורי תורה, ולא לכנסו חיזוק בערבים, ולא לסופי שבוע שמזכים את הרבים, ולכן, כאן באים המפיצים והמפיצות שלנו שמתחסדים עם קונם, ומראים את אהבתם להשם יתברך, ומגלים את האכפתיות שלהם מאחינו, ומכתתים רגליהם גם באותם מקומות הנמצאים שם הרחוקים משמירת התורה והמצוות, ומזכים את הנשמות שלהם. איזו זכות גדולה ועצומה הם זוכים, וזה הצימאון הענק שאנחנו רואים בשטח, שהקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל.

על כן, כמה גדלה מעלתם של הזוכים להבין במעלת זיכוי הרבים העצום לאחינו הרחוקים, וזוכים לקחת חלק להיות שותפים בכל הפעילות הענפה והענקית הזאת. לא לחינם אמר לי האדמו"ר רבי דוד חי אביחצירא שליט"א שהחוברות האלו יביאו את המשיח. כי הרי זה פשוט שזה התהליך שהקדוש ברוך הוא ישתבח שמו ויתעלה כבוד הדרו עושה בעולם, לייער ולקרב את הלכות של כולנו אליו, "לקרֵא כֻלָּם בְּשֵׁם ה' לְעִבְדוֹ שֶׁכֶּם אֶחָד" (צפניה יט ג).

לאור זאת, המעוניינים לזכות בזכויות עצומות, ולהיות שותפים בכל הפעילות העניפה, לחזק את עם ישראל בתורה וביראת שמים טהורה בשפה קלה ונעימה, אפשרי: **בהעברה** – בנק הדואר סניף 01 ח-ן: 8413671 עמותת אפיקי מים או **בבטי** – 0509-570-655, ולציין **"עבור חלוקה"**. ויהי רצון שהקדוש ברוך הוא יערה עלינו ועל כל עמו ישראל רוח טהרה ממרום, ונזכה כולנו לשבח בתשובה שלימה, ולעובדו באמת ובתמים ובלבב שלם, אמן ואמן.

אלוקים חיים, לא נמדדת בכסף וזהב, היא למעלה מכל, אין דבר שאפשר להעריך בו ולדמות לו את התורה, וכמו שהיטיב להגדיר האור החיים הקדוש (דברים כו ח): **"אם היו בני אדם מרגישים במתיקות ועריבות טוב התורה, היו משתגעים ומתלהטים אחריה, ולא יחשב בעיניהם מלא עולם כסף וזהב למאומה, כי התורה כוללת כל הטובות שבעולם"**. ע"כ. לכן זה באמת היום הכי שמח מכל השנה. **משל** לאדם שזכה בפס 100,000,000 שקל, כמה שמחתו גדולה ועצומה לאין ערוך ולאין שיעור, והנה מאותם מאה מיליון הוא בנה מפעלים, בתי חרושת, עשה עסקים, והרוויח פי כמה וכמה. אזי בכל שנה כשמגיע היום הזה, ראוי לו לחגוג בשמחה גדולה ועצומה, כי משנה לשנה הוא עושה מאזן שנתו, והנה הוא רואה שהוא רק משגשג ועולה ומרוויח יותר ויותר. אבל אם הוא טמבל שכזה, שלא מבין ולא בקי בעסקים, ורק נחל הפסדים מיום ליום, ועבדו עליו, ועקצו אותו, וכייוסו אותו, עד שנעלמו לו 50,000,000, אז בוודאי שאם הוא יחגוג את היום הזה שהוא זכה בפס, כולם יצחקו עליו, ויאמרו לו: על מה אתה שמח? "לשמחה מה זו עושה?" הרי אתה רק נוחל הפסדים. אז אנחנו נשארו לו עכשיו 50,000,000, אבל ברור שלא שייך לחגוג את היום שבו הוא הרוויח. והנמשל: לפני 3,338 שנה זיכנו השם יתברך לקבל את התורה, וציוה אותנו מידי שנה בשנה לחגוג את היום הגדול הזה, אך כאן עלינו לבדוק את עצמנו, מה המאזן השנתי שלנו, האם הוספנו משנה שעברה עוד שקידה, עוד התמדה, עוד ניצול הזמן, עוד סיומי מסכתות, עוד חידושים בתורה, עוד זיכוי הרבים וכו', ואדם שרואה שזיכונה השם יתברך בתוספת רוחניות, אין ספק שראוי להיות לחגוג בשמחה גדולה ועצומה עד מאוד. וכמו שראינו בגמרא במסכת פסחים (סו ע"ב) שאף על פי שרב יוסף במשך השנה לא היה מתערב לבני ביתו במטבח, מה לבשל ומה להכין, אבל בחג השבועות היה אומר להם להכין עגל משולש² לכבוד "מתן תורה", "דאי לאו האי יומא דקא גרים, כמה יוסף איכא בשוקא?", כלומר, אם לא היום הזה - יום מתן תורה שגרם לי להתעלות מכולם, כמה יוסף יש בשוק, ומה ההבדל ביני לביננו? נמצא שכל ההבדל בינינו, הוא אך ורק בגלל התורה (עיין גיליון 28 אות יח). ופירש רש"י, שבוהי שמח במאכל ובמשתה, מראה שנוח מקובל עליו יום שניתנה בו תורה לישראל. ע"כ. וכמו שאדם שמח שעושה שבת חתן לבנו, הוא לא מסתפק בסעודת שבת רגילה, אלא הוא מוציא הוצאות גדולות בשמחה גדולה כדי השם הטובה עליו, כך גם ביום מתן תורה, עלינו לבטא את השמחה באכילה טובה להראות שנוח ומקובל עלינו יום זה שניתנה בו תורה לישראל.

חג השבועות הוא ראש השנה לרוחניות

ב. וכך כותב השל"ה הקדוש (מסכת שבועות פרק נר מצוה אות יח): **"חייב אדם לשמוח בזה החג ביותר, כי הוא יום שזכינו בו לכתר תורה. והשמחה אשר שמח, תהיה שמחה רוחנית**

² יש שלשה פירושים מהו "עגל משולש": א. שלישי לבטן, כי כאשר הבהמה יולדת בקטנותה, אינה בכוחה עדיין, ולכן הוולדות הראשון והשני אינם בריאים כל כך. (רש"י שבת יא ע"א). ב. גדל שלישי מימי, שאז עיקר טעם בשרו. (כ"י לפני כן, הוא ר' מדי כמו בשר עוף, ובקטנותו הוא קשה כמו מסטיק). (רש"י עירובין סג ע"א). ג. משוכב, בריא וטוב (תוספות גיטין נ ע"א).

³ חיבר אותו החסיד המקובל האלהי רבי מאיר בן גבאי מקושטנטינא, בעל ספר עבודת הקודש וספר דרך אמונה, שהיה לפני כ-450 שנה.

⁴ עכשיו נביא לפניכם מה שכתב בספר "קול חוצב" (עמוד קנא) על הגאון הרב שלום שברדון זצ"ל, איך סדר הלימוד וניצול הזמן צריך להיות לכל בחור ישיבה: בחורף תרצ"א, נכנסה קבוצת תלמידים לביתו של המשגיח רבי מאיר חדש "לזוועד", והבחור שלום שברדון בתוכם. [ר' שלום אהב לחזור ולספר על אותו וועד כי לגביו היה זה סיפור חיים...] ר' מאיר ביקש שכל אחד מהם יחשוב לעצמו, כמה זמן לוקח לו ללמוד דף גמרא אחד: שעה, שתיים, או אולי רק חצי שעה? על פי נתוניו האישיים יחליט כל בחור לעצמו את פרק הזמן הדרוש לו ללימוד דף גמרא. הבחורים חשבו, חישוב, הכריעו איש איש לעצמו. כשסיימו, פתח בדבריו. הוא היה רגיל לדבר בקול נמוך, ובגאונות פשוטית: בבוקר יש לנו סדר א' בן ארבע שעות, אנו לומדים בישיבה את המסכת בעיון. אחר כך נותר עוד לפחות שמונה שעות יומיות ללימוד תורה. [כי בחור לא הולך לישון לפני 11 בלילה, תפחית זמן מנחה, ערבית, ארוחת צהריים, ארוחת ערב, קצת מנוחה, וסידורים פה ושם, לא תגיע ל-3 שעות]. אם כך הבה נחשב יחד: מי שסבור שהוא יכול ללמוד דף גמרא בחצי שעה, הרי שיש לו לפניו שש עשרה דף ביום - שני דפים לשעה, כפול שמונה, הרי לנו ששה עשר דף. חשבון פשוט. מי שלומד דף אחד בשעה, יש לו שמונה דפים ביום, מלבד סדר עיון. והפחות מזה, כלומר הלימוד דף בשעתיים, צובר ארבעה דפי גמרא ביום. "אם כך, טכום הדפים הנמוך ביותר, הוא עשרים ושמונה דף לשבוע. כמובן, למי שלומד". סיכם ר' מאיר.

בקבוצה זו, היו כמה בחורים שלהם "אוזן שומעת", שהזדעזעה מעוצמת התוכחה שירדה לחדרי בטן. אחד מהם היה ר' שלום שברדון הצעיר, שידע לספר לבניו את מה שהתרחש בעולמו הרוחני מאותו ערב ואילך: מחצי חודש שבט, התיישבתי ללמוד עם החברותא, ר' עזרא ברזל זצ"ל. למדנו את מסכת בבא בתרא בהתמדה. בערב יו"ט ראשון של פסח, שעה קלה לפני הדלקת נרות של פסח, סיימנו ללמוד ולחזור את המסכת הזו בפעם הרביעית. לא זכור בדיוק אם ר' שלום אמר שהתחיל באמצע חודש שבט, או באמצע חודש טבת. אבל נניח שהתחיל אפילו באמצע טבת, הרי שבשלושה חודשים למדו השניים 704 דפי גמרא! [בבבא בתרא יש קע"ז דפים]. מכאן ואילך הוסיף ר' שלום עוד חיל בשקידת התורה, וגמגם לקרבו מאות דפי גמרא. הוא למד, וחזר על מה שלמד, ורכש ידיעה מקיפה בש"ס.

להודות ולהלל להשם יתברך, שנתן לנו את התורה, ויתעורר מאוד בליבו להתקדש ולתקן מעשיו, ולהיות מוכתר בכתר תורה, לקיים 'הגית בו יומם ולילה', כי היום הקדוש הזה, הוא יום הדין, וכמו שכתב הרב תולעת יעקב³: ודע, כי כמו שבראש השנה רצה הקדוש ברוך הוא להשגיח ולדרוש מעשה בני האדם, כי הוא יום הבריאה הראשונה וחיידוש העולם, וכמו שאנו אומרים: 'זה היום תחילת מעשיך', כן רצה ביום מתן תורה שהוא מורה על חיידוש העולם, להשגיח ולדרוש על מעשה העולם, ולדונו על פירות האילן (ראש השנה טז ע"א), כי הפירות ההם, הם הנשמות הפורחות מאילנו של הקדוש ברוך הוא, והעולם נידון ביום זה על התורה שניתנה בו **שביטלו עצמם ממנה, והוא אמרם על פירות האילן, בלא השלימים בתורה ובמצוות כראוי**. עי"ש. הוי אומר שיום מתן תורה הוא מעין יום הדין על הרוחניות שלנו, ולכן כמה חשוב שנעשה פסק זמן ונחשוב על סדר הלימוד שלנו, אם הוא נאה ויאה לרצון השם, ואין ספק שהעושה כן בזמן הזה, תהיה לו סייעתא דשמיא גדולה, כי הזמן גורם. ועיין בהערה⁴.

סגולות הימים הנעלים והנפלאים הללו

ג. לכן, אשרי הזוכה ביום זה לגרוף עוד ועוד ניצול הזמן לעסק התורה, ולא מעביר את היום בשינה ושיחה בטלה, והופך את היום ללילה והלילה ליום, שלומד כל הלילה וישן כל היום, אלא ישן שעתיים שלש כלשון מרן זיע"א, ושאר היום כולו בתורה ובזיכוי הרבים. אין ספק שמכין לעצמו כלי ברכה לקבלת השפע לכל השנה. וכמו שהבאנו בשיעור הקודם (גיליון 271 אות כ), **מה שכותב מרן החיד"א, שהנכון ביותר ללמוד כל הלילה והיום של קבלת התורה, ורק אם לא אפשר לו מתוך כובד ראש בשינה, ינוח מעט. ויקום ויחזור על לימודו כל היום, כי גדול וקדוש היום, וגם כשעושה סעודת יום טוב, תהיה דעתו על התורה**. עי"ש. וכתב עוד בספרו לב דוד (פרק לא) שגם בימים הללו של שלשת ימי הגבלה, חוזרת אותה הארה של אז מידי שנה בשנה, ואם יתעורר בהם: **בענוה, באחדות, ובהשתדלות להבין התורה לפי מדרגתו, אין ספק שהשעה תעמוד לו, ויעשה לו סגולה, יותר ויותר משאר הימים**. וליל התקדש החג, יתלהב ויתעורר מאוד, כי הזמן גורם קרבת אלוקים. ועת להשליך אחרי גוו אלילי כספו אשר דבק בהם לאהבה, וישים כל מעייניו וענייניו בקנין תורה... ואם תעירו ואם תעוררו את האהבה להידבק בתורה ובעבודת השם ובאהבת רעים, אין ספק כי רשפי אש התעוררותם יערה עליהם רוח ממרום, כי הבא להיטהר מסייעים אותו. **ומה גם בזמן מסוגל ומוכשר לזה, כאשר עשה השם ביום הזה, להפסיק זוהמתינו ולקרבו לקדושה, ולדבקה בו ובתורתו, כה יעשה בדור אחרון, ולפי הדביקות והתעוררות האדם לשוב, וללימוד התורה ולענוה, כן יעשה לו השם, ואם זכה, מוסיפים לו**. עי"ש.

בהזדמנות אמר פעם רבי מאיר חדש לרבי יהודה שינקר: "בשעתו, כשהיה ר' שלום צעיר, בחור בישיבה, ועימו חבורת לומדים, פעלתי אצלם שיקחו את עצמם ללמוד בבקיות את הש"ס. הם שמעו לקולי, הדרכנו אותם איך ללמוד, ובסייעתא דשמיא בתוך תקופה קצרה גדלו והצליחו מאוד". ע"כ.

מתקופה זו נמצאו פנקסים מרתקים בתכנם, בהם כתב ר' שלום, כמה דפים הספיק בכל זמן בישיבה. ר' שלום היה צועק לנכדיו: הסתכלו בפנקסים וראו כמה הספקנו! כמה למדנו! כמה אפשר להספיק, ללמוד ולחזור על מה שלומדים. עשרות דפים בשבוע, מאות דפים עד סוף הזמן. לדוגמא מפנקסיו האישיים: חורף תרצ"ב: פרשת בא, בשלח, יתרו, משפטים, תרומה - 150 דף. ויקהל, פקודי - 50 דף. תזריע - 53 דפים. סך הכל למדתי בחורף 700 דף. חורף תרצ"ג - 450 דפים. קיץ תרצ"ג - 575 דפים. חורף תרצ"ד - 533 דפים.

בהזדמנות סיפר ר' שלום בשיחת מוסר לפני בחורי ישיבה: "היה לנו וועד עם רבי מאיר חדש, רבי מאיר הוכיח לנו, על הנייר, שכל אחד מאיתנו יכול ללמוד אפילו 30 דף לשבוע (כ-4 דפים ליום). הוא אמר בפירושו: "אני לא מדבר על סדר א'. אבל אחר הצהריים, ובליילה, איך אפשר שלא להספיק 30 דף בשבוע, בהבנה מלאה, גמרא רש"י ותוספות, לא מדובר כאן על "לקרוא", לא! ללמוד ולהבין, אפשר... והיינו אז קבוצת בחורים, התחלנו ללמוד כהצעתו, וראינו שאפשר גם ללמוד 70 דף כל שבוע. כך למדנו מידי שבוע בסייעתא דשמיא. **בחורים וגם אברכים, לומדים ולומדים, ומעיק עליהם משהו, הם לא שבעי רצון... איך אפשר להיות שבע, אם בחמש שנים לומדים כמה תחילות מסכתות בשעות הבוקר, וכמה עשרות דפים אחר הצהריים? ואת הש"ס ללמוד בגלגול הבא... נשארים עמי ארצות עד זיקנה ושיבה, זקני עמי ארצות... על זה נאמר: "רבים חללים הפילה, ועצומים כל הרוגיה", לא לומדים! זה שמעיק על כולם: הנשמה תובעת - מתי תלמד? לכן אין הרגשת סיפוק...**"

הענין של ידיעת התורה, שהוא למעשה גם תנאי הכרחי להצלחה בלימוד, היה אצל ר' שלום נושא בוער שלא התקרב בו עד סוף ימיו. תמיד העיר והאיר, עורר והתריע. כל נכד שנכנס אצלו קיבל מנת מוסר בנושא, כך מאז ומתמיד. עי"ש.

סיפר רבי רפאל וולף על ביקור קצר בביתו של ר' שלום בשכונת שערי חסד: הביקור נפתח בשלום עליכם מאיר פנים, ומיד לאחריו חזר לפניו על השאלה הידועה שהעלה לפני כל בחור: מה למדתם בישיבה הזמן הזה? כמה למדתם? הוא השיב, "שבישיבה למדו 20 דף בזמן קיץ. ר' שלום הרצין ופקח זוג עיניים כעוסות. נבהלתי ממבטו התובע, ומיד ניסיתי להרגיעו, סיפרתי לו שבשמחת תורה קבלתי על עצמי ללמוד 700 דפי גמרא. אח אה... 700 דף, מה זה? קבל על דבריי. בחור שיכול ללמוד עוד ועוד, להספיק ולהצליח, והוא מחליט לגדור את רצונו להסתפק ב-700 דף, לא יותר? מה איתך? התאנח ר' שלום. לקחת 700 דף וזהו? לא יותר? אתמהא... זה מה שכואב לו". עי"ש.